

ERHVERVSJURA

HOLD DIG FRA SORT ARBEJDE!

GYLDIGHED: En aftale om sort arbejde er en ugyldig aftale, og betaler køberen ikke, kan håndværkeren ikke få noget ud af at slæbe køberen i retten.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

erhverv@jp.dk

At overtræde skatte- og afgiftslovgivningen er strafbart, ved de fleste. De ved måske ikke, at strafferammen i grove tilfælde er helt op til otte års fængsel. Men at håndværkeren skal opkræve moms og derefter afregne til Skat sammen med skatten af det overskud, han nu måtte have, er alle erhvervsdrivende klar over.

Alligevel er sort arbejde for nu at sige det på jysk ikke sjældent forekommende. Ud over at konstatere, at trangen til at holde Skat ude af en del af ens transaktioner åbenbart er større end frygten for opdagelse og straf selv af den meget strenge størrelse, giver det naturligvis anledning til at overveje, om der er bedre metoder end straf, når det gælder om at få erhvervsdrivende til at lade være med at levere sort arbejde.

Lovgiver har allerede været inde og dreje på en række andre håndtag end den blotte straftrussel over for den erhvervsdrivende, der ikke afregner moms m.v.

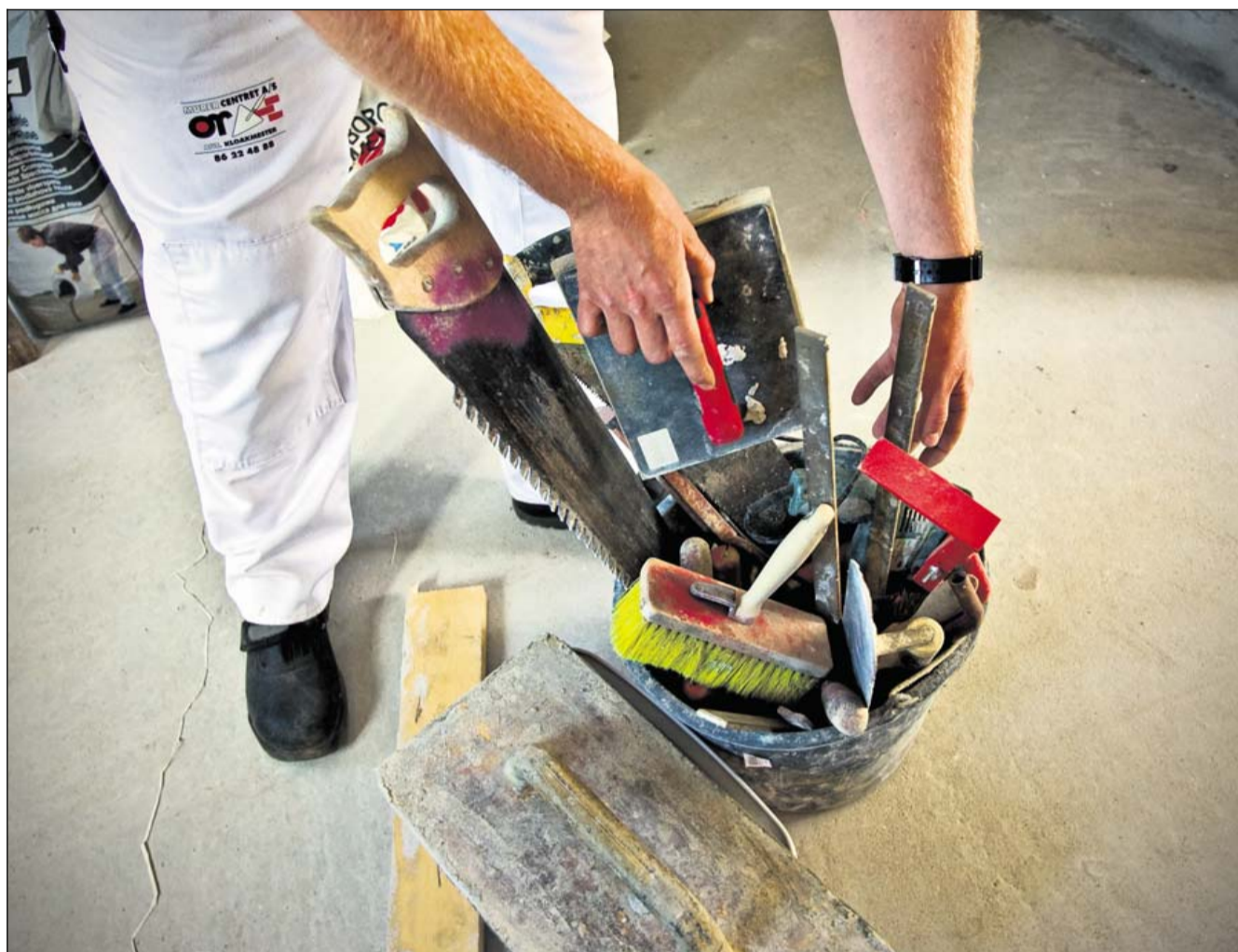
Siden den 1. juli 2012 har købere af tjenesteydelser således hæftet for den erhvervsdrivendes manglende indbetalinger af moms, skatter og afgifter, hvis det betalte beløb for arbejdet var på mere end 10.000 kr., og køberne ikke havde betalt digitalt – det vil typisk sige via en netbankbetaling.

Med virkning fra den 1. juli 2013 er det endvidere blevet forbudt – og strafbelagt – for alle erhvervsdrivende at modtage kontantbetalinger på mere end 50.000 kr.

Her bruger man altså også straftruslen, og selvom det "kun" er en bøde, er bødestørrelsen 25 pct. af den del af beløbet, der overstiger 50.000 kr. Og hensigten er den samme i de to regelsæt: Man vil undgå, at folk afregner kontant, for gør de det, er det ikke til at føre kontrol med ind- og udbetalinger og dermed heller ikke, hvilket beløb der skal indgå i beregningerne af moms, skat m.v.

Men her i maj har Højesteret formentlig slået den sidste pind i kisten for det sorte arbejde i "professionel" sammenhæng. I hvert fald hvis de erhvervsdrivende vil deres eget bedste.

Et entreprenørfirma indgik en aftale med nogle bygherrer om at renovere en ejendom i Næstved. Aftalen lød på en entreprisum på

godt 1,1 mio. kr. eksklusive moms. Momsen »skulle delvist berigtiges ved kontantbetaling og på en sådan måde, at kontantbetalingen ikke blev bragt til det offentlige kendskab. Der er enighed om, at bygherrerne har betalt tre fakturaer på i alt 562.500 kr. inkl. moms til entreprenøren, og at den resterende del af entreprisummen skulle betales uden moms«, som det hed indledningsvist i dommen.

Efter indgåelse af den delvist "sorte" aftale og efter færdiggørelsen af renoveringen opstod der uenighed om det økonomiske mellemværende, og entreprenøren gik konkurs. Konkursboet indledte herefter sag mod bygherrerne om betaling af restbeløbet.

Konkursboet og bygherrerne var ikke uenige om, hvorvidt den indgåede aftale havde været delvist "sort", men de var uenige om den retlige konsekvens af dette og derudover om størrelsen af nogle forskellige beløb. Alt i alt mente konkursboet, at bygherrerne fortsat skulle betale knap 370.000 kr. Bygherrerne ville have sagen afvist ved domstolene, subsidiært ville de frifindes og endnu mere subsidiært betale et mindre beløb.

Hvis man forsøger at inddrive en spilletgæld eller en købesum for en narkohandel ved

domstolene, vil disse som regel afvise sagen. Det skyldes, at en sådan gæld strider mod »lov og ærbarhed« og derfor ikke kan gøres gældende. Kan man allerede på sagens genstand se, at det er tilfældet, vil domstolene som oftest mene, at de slet ikke kan (eller bør) behandle sagen.

I den her omtalte sag ville Højesteret imidlertid ikke afvise sagen. Højesteret henviser her til, at der er tale om et krav om betaling af et restvederlag for udførelse af et entreprisearbejde, og fandt »ikke grundlag for at afvise en sag om et betalingskrav af denne karakter«.

Det siges ikke direkte, men baggrunden er utvivlsomt, at et sådant krav som udgangspunkt er et helt almindeligt legalt krav for udførelse af et lovligt stykke arbejde. Retten er derfor nødt til at dykke nærmere ned i sagens materie for at finde ud af, om der alligevel skulle være tale om en aftale i strid med »lov og ærbarhed«.

Og sørme ja. Højesteret endte med at frifinde bygherrerne for konkursboets krav. Efter at have konstateret, at den oprindeligt aftalte betaling af entreprisummen var skruet sådan sammen, »at beløbet ikke kom til det offentlige kendskab, hvorved selskabet kunne

Man skal holde sig fra at levere tjenesteydelser sort. Man risikerer i den grad at stå med skægget i postkassen.

Lars Bo Langsted

unddrage statskassen moms og skat i forbindelse med entreprisen«, lød begrundelsen for, at en sådan aftale måtte være ugyldig, som følger:

»Efter Danske Lov 5-1-2 kan en aftale efter omstændighederne være ugyldig, når den strider mod almindelig moralopfattelse, uanset om andre retsnormer er blevet overtrådt. Højesteret finder, at bestemmelsen i Danske Lov 5-1-2 kan bringes i anvendelse, når aftalen kræver en tredjemands eller en samfundsmæssig interesse, selvom ingen af parterne ønsker aftalen tilsidesat.«

Denne ugyldighed slog ikke alene igennem over for den oprindelige aftale, men også over for konkursboets påstand om, at de dog måtte have krav på betaling af den værdiforøgelse, som bygherrerne havde fået ved entreprisearbejdet.

Der er ikke i Højesterets begrundelse henvisninger til nogle særlige forhold i netop denne sag, og derfor må afgørelsen med andre ord forstås generelt og læses således:

En aftale om sort arbejde er en ugyldig aftale, og betaler køberen ikke, kan sælgeren/håndværkeren derfor ikke få noget ud af at slæbe køberne i retten. Det kan godt være, at håndværkeren og bygherre fra starten har de

En dom afsagt af Højesteret betyder, at en aftale om sort arbejde er en ugyldig aftale. Afgørelsen skaber dermed et retsligt tomrum.

Arkivfoto: Ole Lind

»bedste, uærlige« intentioner, men opstår der undervejs nogen form for uenighed om mangler, modkrav eller andet, er parterne overladt til sig selv.

Man må have megen sympati for Højesterets afgørelse, men bagsiden af medaljen er, at den skaber en form for "retstomt" rum, hvor parterne i realiteten overlades til sig selv og hinanden og dermed også til f.eks. selv at drive et ikkebetalt beløb ind. Samtidig rejser aftalens ugyldighed det problem, at håndværkeren ikke længere har legalt krav på at få sine penge, og forsøger han at tage sig selv til rette, risikerer han derfor at blive straffet for en berigelsesforbrydelse.

Endelig kunne man – lidt kættersk – spørge, om kundens eventuelle medhæftelse for ikke-betalte skatter og afgifter kan gøres gældende på baggrund af en aftale, der i sig selv er ugyldig? Og om ugyldigheden kan have betydning for kundens eventuelle regreskrav for skatter og afgifter, som det offentlige måtte have krævet af ham i stedet for af håndværkeren?

Budskabet til virksomhederne må imidlertid være klart: Man skal holde sig fra at levere tjenesteydelser sort. Man risikerer i den grad at stå med skægget i postkassen.